

Verslag bijeenkomst belangenorganisaties

Verkenning Duurzame Polder – 14 september 2022

Inleiding

Op 14 september organiseerde team Duurzame Polder een bijeenkomst met betrokken belangenorganisaties als start van het gesprek over het ontwerp van de Duurzame Polder. Naast deze bijeenkomst zijn er in september en oktober in totaal zes bewonersbijeenkomsten georganiseerd in de gemeenten Oss en Den Bosch.

1. Wat was het doel van deze bijeenkomst?

De bijeenkomst had drie doelen:

1. Het informeren over het proces voor de komende jaren ;
2. Toetsen en aanvullen van de opgehaalde kansen en waarden uit de Verkenning Duurzame Polder 2019 aan de hand van vijf thema's;
3. Belangenorganisaties de mogelijkheid geven om aan de projectorganisatie vragen te stellen en suggesties en zorgen te delen.

2. Wie hebben zich aangemeld?

- Ruim 25 belangenorganisaties hadden zich aangemeld voor de bijeenkomst.

3. Wat was er te zien, te horen en te delen?

- De bijeenkomst startte plenair met toelichtingen van de projectmanager en de omgevingsmanager. Vervolgens gingen de deelnemers in vijf groepen uiteen om zich te laten informeren, vragen te stellen en hun zorgen en ideeën te delen.
 - De opgehaalde kansen en waarden werden in twee rondes besproken aan de hand van vijf thema's die tijdens een eerdere bijeenkomst in 2019 zijn getoetst door de belangenorganisaties: landbouw, recreatie, cultuurhistorie, natuur en biodiversiteit, wonen en gezondheid
 - Iedereen had de gelegenheid hierop te reageren aan de hand van de volgende vraag: *'Wat wilt u toevoegen aan wat we hebben opgehaald tijdens de bijeenkomsten van juni 2019?'*
- In de bijlage zijn de getoonde banners en presentatie gevoegd.

4. Welke informatie is er opgehaald?

Onderstaande paragrafen geven een overzicht van de geleverde inbreng.

4.1 'Wat wilt u toevoegen aan wat we hebben opgehaald tijdens de Verkenning van 2019?'

Deze vraag is gesteld aan de belangenorganisaties. Hieronder een overzicht van wat is opgehaald:

Natuur, landschap en biodiversiteit

- Lijst kansen en waarden uit de Verkenning klopt nog
- NNB (in zoekgebied wind) is uitgesloten voor wind > beleid provincie
- NNB meewegen in MER
- Effect op NNB/weidevogels > hoe dichtbij??
- Vanuit IOV
 - Geen wiekoverslag
 - Onderzoek SOVON > compenseren
 - In directe omgeving compenseren (honkvaste weidevogels)
 - Versterken vanuit eigen gebied
 - Gelijktijdig of misschien vooraf compenseren
 - Binnen agrarisch natuurbeheer niet makkelijk te verplaatsen
 - Contracten waarborgen > financieel + belang natuur
- Vliegroutes vogels en vleermuizen goed in beeld brengen (ook conflict)
- Door 2 kilometer inperking blijft gebied over met hoogste natuurwaarde
- Eendenkooien als (natuur)functie en cultuurhistorisch behouden
- Oplossing: realiseer bij elke windturbine ca. 3 kilometer plas-dras
- Openheid behouden? > plant bomen om geluid tegen te houden?
 - Polder versus langs dorpen
 - Vraag is of iedereen dat wil, moet dat wel?
- Alternatieve plekken voor weidevogels op afstand van de molens
 - Niet in 1 keer, fasegewijs
- Openbare database, hoe wordt SOVON meegenomen in MER?
- 2 kilometer behouden vanuit gezondheid, eventueel ook voor weidevogels?

Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie

- Water en landbouw = één thema
- Peilbesluit > proces loopt
- Bij extensiveren boeren
 - Kans Brabant Water
 - Waterkwaliteit verbeteren
- Een écht duurzame ontwikkeling van maken, nog ambitieuzer!
- Niet meer plas-dras gebied = primair agrarisch gebied
- Plas-dras/weidevogels naar de randen of elders (in Oss)
- Kansen voor waterberging aan de randen van de polder
- Ambitie KRW-doelen halen + verbinden met natuur etc.
- Voedsel en energietransitie aan elkaar verbinden
- Kansen voor herenboeren?
- Grond behouden voor de landbouw

- Betrokkenheid burgers (energiegemeenschappen)
 - Terreinbeherende Organisaties: inzet grond t.b.v. landbouw (natuurinclusief)
- Boeren: perspectief belangrijk!
- Energiecoöperatie Oss > ruimte voor panelen op dak t.b.v. burgers
- Waterloop + recreatie + opgaven koppelen

Recreatie en cultuurhistorie

Groep 1

- Groen Inzicht (GIZ)
- IVN

IVN: De polder heeft veel te bieden rondom recreatie en natuur. Leer het te zien. Niet alleen de natuur voor recreatie behouden maar ook versterken. Aan de randen. Maak bordjes voor voetgangers bij wandelpaden (leer het zien / kennis delen)

GIZ: graag fietsen in polder. Er is bezorgdheid en emotie over de 'krenge'. Met name over geluid. Dit geluid draagt ver over water. Verwacht geluidsproblematiek bij Grote Wielen Plassen. Er is in deze buurt rondom de plassen angst voor geluid in de nacht en overdag tijdens het fietsen. Plant een bos voor de plassen en ontsluit dit voor recreatie.

IVN: Tevens een mitigerende maatregel voor de molens in de polder want molens zijn slecht voor de weidevogels en vleermuizen.

IVN: zet opgehaalde informatie in een publieke D-base (Inclusief percelen met eigenaar)

IVN: Maak een fietsroute tussen de dorpen inzake cultuurrecreatie. Ook ligt er een manage onder de plassen. Wellicht zijn ruiterspaden naar (in de) polder interessant.

GIZ heeft in haar plan aandacht gewijd aan alternatieve verdienmodellen voor agrariërs.

IVN: maak een fonds voor compensatiemaatregelen.

IVN: realiseer cultuur-ommetjes nabij (vanuit) de uitloopgebieden.

Groep 2

- Gewande
- Natuurmonumenten
- SBB
- Windcollectief

Recreëren vindt nu voornamelijk plaats aan de randen van de polder. Plas-dras, koppel hier fietsroutes aan. De polder is agrariërs. In het verleden zijn er 'herenakkoorden' gesloten → geen recreatie in het gebied. (Geen recreatievoorzieningen)

Gewande: Er zijn mooi stukken in de polder. Boomlanen. En een plasgebied voor overwintersaars. Versterk deze mooie stukken en verbind deze met fietsroutes. Denk ook aan hutten, eendenkooien, dwarsdijken.

Er komt autonome verstedelijking dus de behoefte aan recreatie stijgt. (Ommetjes) Het is primair agrarisch maar door verstedelijking is er meer recreatie nodig. Voeg mooie fietsroutes toe. En rem doorgaand verkeer. Het moet mogelijk zijn veilig te fietsen.

Betreffende cultuur: houd het landschap leesbaar. Leesbaar met de typische kenmerken/elementen van de polder zoals dwarsdijken (Groene Dijk, Erfdijk), keringen, molens, plas-dras e.d.

Wonen, gezondheid, geluid en slagschaduw

Groep 1

- Aandachtspunten MER/onderzoek:
 - Fijnstof
 - Luchtkwaliteit
 - Laagfrequent geluid
 - Mate van overlast i.r.t. afstand
 - Compensatie
- Informatievoorziening
 - Als een bijeenkomst vol zit, extra bijeenkomst organiseren
 - Bij fase varianten opnieuw een h-a-h-brief en communicatie via:
 - Lokale kranten
 - "Dorpennieuws", Ruwaard, NW Oss
 - Bijeenkomsten in elke kern (Lithoijen, Maren-Kessel)

Groep 2

- Stiltezone moerasgebied
- Rekening houden met woningbouw Grintweg: opschuiven 1 km-grens
- Klimaatbos realiseren
- Cumulatieve effecten OLW
- Recreatie betekent ook extra verkeer
- Breder kijken naar gezondheidseffecten, op EU-niveau
- Nachtrust

Integraliteit

De groepen hebben niet zozeer gereflecteerd op wat eerder is opgehaald, maar nadrukkelijk gezocht welke kansen zich voordoen ten aanzien van de ontwikkeling van de duurzame polder in het plangebied en daarbuiten.

- Kansen voor burgerparticipatie van inwoners het gebied en de rest van de gemeenten door middel van lokaal eigendom. Maak een energiegemeenschap.

- Kansen voor burgers om mee te doen. Zeggenschap te hebben én daarbij ook risicovol te participeren, bijvoorbeeld door middel van aandelen (winddelen).
- Kansen om als inwoner je eigen schone energie op te wekken. Niet alleen de lasten maar ook de lusten.
- Kansen om alle inwoners te betrekken. Niet alleen de happy few die kunnen investeren, maar de totale gemeenschap d.m.v. een omgevingsfonds.
- Kansen om m.b.v. de energie coöperaties mensen voorbeelden uit de omgeving te laten zien en ervaren (bv de windturbines aan De Rietvelden). Wat is nu daadwerkelijk de impact en overlast?
- Kansen voor andere vormen van coöperatieve ontwikkeling. Coöperatieve landbouw, herenboeren e.d.
- Kansen voor faciliteren van extensivering van landbouw en daarmee vermindering van belasting van bodem en water.
- Kansen niet alleen voor duurzame energieopwekking maar om alles in de polder duurzaam te doen: duurzame landbouw, duurzame recreatie, duurzaam wonen. Dus echt een integrale duurzame polder.
- Kansen om met windenergie duurzamer te worden, niet rijker,
- Kansen voor partijen aan verschillende kanten van de gemeentegrens gezamenlijk te laten optrekken. Wederzijdse afhankelijkheid en een level playingfield.
- Kansen om mee te praten, ondanks dat je tegen bent.
- Kansen om tegelijkertijd meerdere belangen te dienen: grondwaterbescherming, natuurontwikkeling, eigen energieopwekking, klantenbinding.

Bijlage I Foto's

Bijlage II Getoonde informatiebanners en informatiepanelen

Hoe kan ik meedelen in de opbrengsten van windenergie?

VOORBEELDEN IN DE PRAKTIJK

Windpark Elzenburg – de Geer (gemeente Oss)

- Op industrieterrein Elzenburg – De Geer komen in eerste instantie 4 windmolens.
- Jaarlijks wordt een deel van opbrengsten gestort in een omgevings- en duurzaamheidsfonds.
- Bedrijven en inwoners kunnen deelnemen via een vorm van obligaties.

Windproject A16 (Provincie Noord- Brabant)

- Rondom de A16 zijn 28 windmolens gepland.
- De opbrengsten van deze molens komen ten goede aan energie projecten van de lokale gemeenschap.
- Inwoners van de A16 zone krijgen de mogelijkheid financieel deel te nemen in de windprojecten.
- Daarnaast komt er de Burenregeling. Dit is een vergoeding om je eigen woning te verduurzamen. Bijvoorbeeld met extra isolatie, (drie)dubbel glas of zonnepanelen.
- De Burenregeling wordt betaald uit de opbrengsten van de windmolens.
- Samen hebben de betrokken gemeenten afgesproken dat inwoners die het meeste hinder van de windmolens ervaren, ook de meeste voordelen zouden moeten ontvangen.
- Voor meer informatie: www.energiea16.nl

Windpark De Rietvelden (gemeente 's-Hertogenbosch)

- Windpark De Rietvelden omvat vier windmolens nabij bedrijventerrein De Rietvelden in 's-Hertogenbosch.
- Het doel is dat één windmolen het gezamenlijke eigendom wordt van huishoudens en bedrijven in de omgeving van het windpark.
- Daarnaast is het doel om jaarlijks een deel van de opbrengsten te storten in een gebiedsfonds voor de omgeving.
- Voor meer informatie: www.windparkderietvelden.nl

Slagschaduw van windmolens

Hoe ontstaat slagschaduw van windmolens?

Slagschaduw

Als een windmolen draait, kan er slagschaduw op een woning vallen. Bijvoorbeeld op de ramen, of in een tuin. Het wordt dan steeds even donker in huis. Het effect is buitenshuis minder groot.

Windmolen kan stoppen bij slagschaduw

Dankzij een stilstandvoorziening kan de windmolen automatisch stoppen met draaien wanneer slagschaduw te lang een gevoelig object (bv. een huis) raakt.

::: Slagschaduw van windmolens :::

Hoe ontstaat slagschaduw van windmolens?

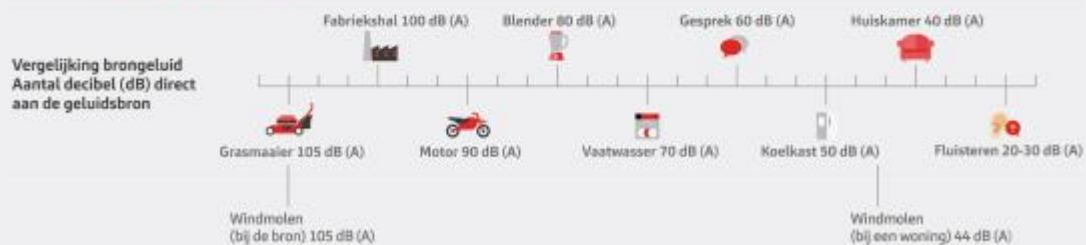
Geluid van windmolens

⋮⋮⋮⋮ Geluid van windmolens ⋮⋮⋮⋮

Wat bepaalt het geluid van windmolens?

Een vergelijking van geluidsbronnen

Thema: Water

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Omgeving blijft veilig en bewoonbaar
- Genoeg water in het gebied behouden
- Drinkwatervoorziening behouden
- Gezond en natuurlijk water behouden (onder meer Hertogswetering)
- Scheepvaart behouden
- Niet de polder onder water zetten voor watersport
- Anders omgaan met landbouw is belangrijk voor het verbeteren van de bodem- en waterkwaliteit

Thema: Cultuurhistorie

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Archeologische waarden van de bodem beschermen
- Geschiedenis zichtbaar en beleefbaar maken en als inspiratie gebruiken (zoals Beerse Overlaat)
- Erfgoed behouden en versterken (openheid, waterstructuren en agrarisch gebruik), zoals:
 - Zuidenwaterlinie en Beerse Overlaat
 - Eendenkooien en de relatie met weidevogelgebieden
 - Lithse dorpspaden en onverharde wegen
 - Maasoevers met de meanderende dorpenstructuur op de dijk

Thema: Recreatie

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Uitlooph gebied voor dorpen en steden behouden en versterken: gericht op wandelen, fietsen, sporten en vissen
- Randen van polder zijn interessant, maar polder zelf heeft op dit moment weinig te bieden
- Opwekken van duurzame energie biedt kansen voor recreatie
- Bezorgdheid over invloed van windenergie op rust en recreatie
- Spaar andere belangrijke recreatiegebieden en kies voor windenergie op één locatie

Thema: Natuur, landschap & biodiversiteit

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Meanderende dorpsstructuur en openheid behouden
- Ecologische verbindingzones behouden en verbeteren
- Biodiversiteit in de leefgebieden van bedreigde planten- en diersoorten behouden en herstellen
- Trek- en foerageroutes voor vogels en vleermuizen beschermen
- Weidevogelgebied (plas-drasgebied) behouden en ontwikkelen
- Eendenkooien behouden
- Zorgen over footprint windturbines
- Omslag naar kringloop- en natuurinclusieve landbouw

Thema: Landbouw

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Praten met elkaar, niet over elkaar
- Vruchtbare landbouwgrond in primair agrarisch gebied behouden en versterken voor voedselproductie
- Landbouw als economische motor
- Kansen voor de transitie van de landbouw en aanvullende of nieuwe verdienmodellen
- Windenergie als verdienmodel
- Problematiek omtrent stikstof en onzekere wet- en regelgeving

Recente ontwikkelingen:

- Bij de gemeente Oss loopt het traject 'Uitvoeringsagenda Westelijke Polder', waarbij samen met de boeren verkend wordt hoe een toekomstbestendige landbouw eruit zou kunnen zien en gerealiseerd kan worden. Daarbij rekening houdend met andere maatschappelijke opgaven (bijvoorbeeld: biodiversiteit, water, bodem)

Thema: Wonen & gezondheid

Opgehaald in 2019 en beschreven in rapport Verkenning Duurzame Polder:

- Niets doen is geen optie: duurzame energieopwekking is nodig
- Natuur, landbouw en recreatiemogelijkheden behouden
- Uitloopgebied van de dorpen en steden behouden
- Kwaliteit van een gezonde woon- en leefomgeving behouden:
rust en ruimte in de polder
- Zorgen over effecten van windturbines, met name geluid en slagschaduw
- Zorgen over verandering van uitzicht

Bewonersbijeenkomst Duurzame Polder september – oktober 2022

Jos Piercy, projectmanager
Duco van Dijk, omgevingsmanager

Programma

19.30 uur – 20.15 uur

Opening door voorzitter Arie-Willem Bijl

Aftrap door wethouder Mike van der Geld / Jacco Peter Hooiveld

Het project – animatie

Toelichting door projectmanager Jos Piercy en omgevingsmanager Duco van Dijk

20.15 uur – 20.30 uur

Mogelijkheid voor vragen

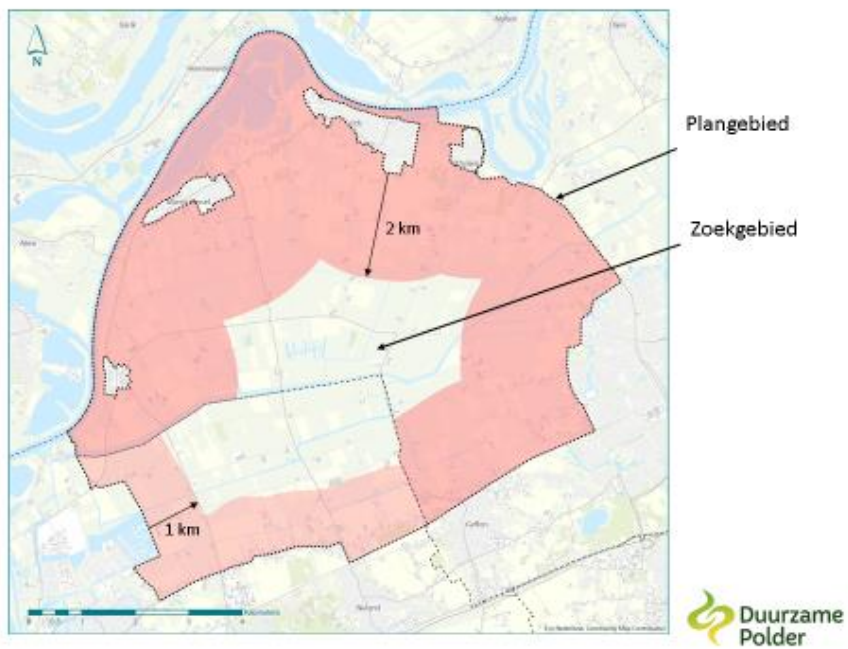
PAUZE 20.30 uur – 20.40 uur

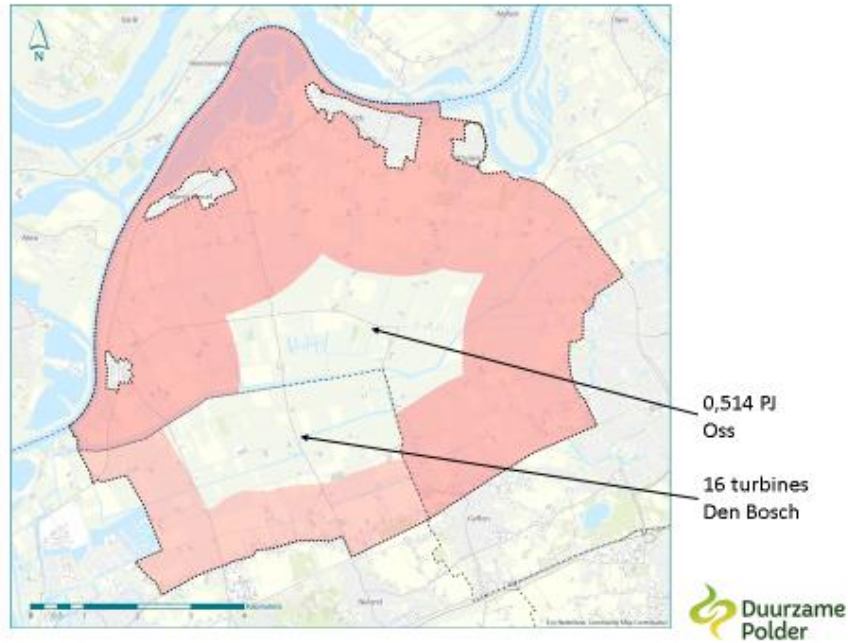
20.40 uur – 21.30 uur

Infomarkt

Animatie

Het ontwikkelproces

1. Tot en met 2019	Verkenning
2. 2019 – 2021	Bestuurlijke afspraken
3. 2022 – 2023	Ontwerpfase
4. 2023	Beoordelingsfase
5. 2024	Ruimtelijke procedure /vergunningfase
6. 2025 – 2027	Financiering en start bouw

Proces en participatie

Varianten en participatiemomenten

- Tot april 2023 werken we verschillende varianten uit
- Uw inbreng is daarbij van grote waarde!
- Bijeenkomsten in september/oktober, november/december 2022 en februari/maart 2023
- Vanaf april 2023 gaan we de varianten beoordelen en keuzes maken
- Uw inbreng is ook dan van grote waarde!
- Bijeenkomsten in mei/juni en oktober/november 2023

Wat hebben we in de verkenning opgehaald?

- Landbouw
- Natuur
- Recreatie
- Cultuurhistorie
- Wonen
- Klimaatadaptatie

Vanavond: informatiemarkt kansen en waarden

- Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie
- Natuur, landschap en biodiversiteit
- Recreatie en cultuurhistorie
- Wonen, gezondheid, geluid, slagschaduw
- Financiële participatie en energieopbrengst

Reacties?

- Reageren op de thema's kan ook via de **online reactietool** op de website
- Reageren kan t/m 9 oktober 2022

Vervolg

- alle opgehaalde inbreng uit de zes avonden en de online reacties verzamelen we en nemen we mee in het vervolgproces
- we luisteren naar alle inbreng maar kunnen niet alle inbreng opvolgen
- per gemeente wordt één verslag van de drie avonden gemaakt
- geen woordelijk verslag, maar samenvatting van alle inbreng
- deze verslagen worden gepubliceerd op de website www.duurzamepolder.nl
- veelgestelde vragen beantwoorden we in de rubriek veelgestelde vragen op de website
- vervolgbijeenkomsten worden aangekondigd via de website en de nieuwsbrief

Informatie?

- www.duurzamepolder.nl

Vragen?

Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie

- Landbouwgrond behouden en versterken
- Transitie en nieuwe verdienmodellen
- Behoud (drink)water, waterberging
- Tegengaan verdroging en bodemdaling

Natuur, landschap en biodiversiteit

- Dorpsstructuur en openheid behouden
- Ecologische verbindingzones en biodiversiteit behouden
- Weidevogelgebied behouden en ontwikkelen (plas-dras)
- Trek- en foerageerroutes vogels en vleermuizen beschermen
- Omslag naar kringloop- en natuurinclusieve landbouw

Recreatie en cultuurhistorie

- Archeologische waarden beschermen
- Geschiedenis zichtbaar en beleefbaar maken
- Erfgoed en uitloopgebied behouden en versterken
- Randen zijn interessant, polder zelf heeft niet veel te bieden
- Opwekken van duurzame energie biedt kansen voor recreatie
- Bezorgdheid over invloed windenergie op rust en recreatie
- Spaar andere gebieden en kies voor windenergie op één locatie

Wonen, gezondheid, geluid en slagschaduw

- Niets doen is geen optie: duurzame energie is nodig
- Natuur, landbouw en recreatiemogelijkheden behouden
- Uitloopgebied van dorpen en steden behouden
- Kwaliteit van een gezonde leefomgeving behouden
- Zorgen over geluid en slagschaduw van windturbines
- Zorgen over verandering van uitzicht

Financiële participatie en energieopbrengst

- Streven naar 50% lokaal mede-eigendom
- Eerlijke verdeling lusten en lasten
- Twee manieren waarop kan worden geprofiteerd:
 1. Gebiedsfonds voor maatschappelijke doelen
 2. Individueel profijt

Informatiemarkt

- Indeling per thema:
 - Landbouw, bodem, water en klimaatadaptatie
 - Natuur, landschap en biodiversiteit
 - Recreatie en cultuurhistorie
 - Wonen, gezondheid, geluid, slagschaduw
 - Financiële participatie en energieopbrengst